

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва магістерської програми)

на тему: «Обліково-аналітичне забезпечення формування та розподілу прибутку підприємств на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»»
(назва теми)

Виконавець:

студентка ЦЗВФН група бзф1м

Воронцова Наталія Віталіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Добрунік Тетяна Пилипівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ОДЕСА 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах конкурентного середовища для суб'єктів господарювання національної економіки ключовим показником їх діяльності є отриманий прибуток. Як індикатор економічного розвитку підприємства отриманий прибуток важливий для власників, державних органів, потенційних інвесторів, рядових працівників та вищого управлінського персоналу, кредиторів, інших користувачів фінансової звітності. Від рівня прибутковості залежить ефективність функціонування підприємства і зміцнення його конкурентних позицій на ринку. Саме тому важливого значення набуває раціональна побудова системи бухгалтерського обліку як джерела оперативної інформації, від достовірності та якості якої залежить ефективність управління прибутком, що в підсумку визначить нові конкурентні можливості суб'єкта господарювання. Для власників та інвесторів промислових підприємств достатній рівень отриманого прибутку є гарантією того, підприємство буде спроможне до стійкого економічного розвитку та забезпечення їх зацікавленості у подальшому вкладенні свої інвестицій задля отримання економічних вигід та досягнення стратегічних цілей. В ринкових умовах євроінтеграційного розвитку саме прибуток підприємств має важливе прикладне застосування. Особливо важливим є використання цієї економічної категорії для потреб обліку, оподаткування та звітності. Тому розгляд проблем щодо відображення в обліку процесу формування та розподілу отриманого прибутку, аналітичних та аудиторських процедур на підприємствах є актуальною темою для дослідження

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Організаційно-практичним та теоретико-методичним аспектам обліково-аналітичного забезпечення формування та розподілу прибутку підприємств присвячено дослідження багатьох науковців, серед яких можна зазначити таких як: Богацька Н.М., Буркова Л. А., Вороніна В.Л., Гайбура Ю. А. Дзюба О.М., Дорош Н.І., Колісник О.П., Коцера Н.В., Куцик П.О., Мазур Н., Майборода О.Є., Мардус Н.Ю., Мармуль Л. О., Мілька А.І. Никифорак І.І., Онисько С.М., Пеняк Ю. С., Сисоенко І.А., Скрипник М.Є. Степаненко О.І., Тюленєва, Ю., Шкуліпа Л., Юдина С.В. та ін. Проте в сучасних трансформаціях національної економіки та функціонування промислових підприємств під впливом мінливого зовнішнього середовища проблематика облікового забезпечення та аналітичного діагностики процесу формування та розподілу прибутку залишається вкрай актуальною.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження і удосконалення методики й організації обліку і аналізу формування та розподілу прибутку в сучасних економічних умовах.

Для розкриття мети в процесі проведеного дослідження було поставлено наступні завдання:

- дослідити та визначити сутність прибутку як економічної категорії та об'єкта обліку;
- розкрити регламентовані обліково-податкові аспекти формування та розподілу прибутку;

- дослідити фактори впливу на формування прибутку та визначити основні важелі його управління;
- оцінити фінансово-економічну діяльність ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- розглянути організаційно-методичні положення обліку прибутку та факторів його формування, виявити недоліки в існуючій практиці облікового відображення на ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- провести аналітичну діагностику формування доходів, витрат та отриманого прибутку на підприємстві;
- визначити вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на прибутковість підприємства та спрогнозувати її зростання;
- обґрунтувати та надати практичні рекомендації щодо удосконалення методики та організації обліку прибутку, доходів та витрат на досліджуваному підприємстві;

Об'єктом дослідження є система обліково-аналітичного забезпечення формування та розподілу прибутку діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад»

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні, організаційні аспекти обліково-аналітичного забезпечення формування і розподілу прибутку.

Методи дослідження. В процесі виконання кваліфікаційної роботи використовувалися загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: теоретичного узагальнення, порівняння, причинно-наслідкового зв'язку, спостереження, системного аналізу, аналогії, порівняння, конкретизації, індукції та дедукції. Задля визначення факторів впливу на прибутковість підприємства та розробки стратегії його стійкого розвитку було використано методи стратегічного аналізу – SWOT-аналізу та економіко-статистичного моделювання із застосуванням кореляційно-регресійного аналізу впливу факторіальних ознак на результативність підприємства.

Інформаційною базою під час виконання магістерської роботи було нормативно-законодавче регулювання у частині формування та розподілу прибутку у сфері обліку, аудиту та оподаткування підприємств, національні стандарти обліку. У процесі написання роботи проведено моніторинг наукових досліджень провідних вітчизняних вчених щодо обліку, аналізу, аудиту та управління прибутком підприємницьких структур. Для дослідження практичних аспектів обліково-аналітичного забезпечення формування та розподілу прибутку використано фінансову та статистичну звітність, офіційні інформаційні джерела впровадження виробничо-господарської діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань) та 12 додатків. Загальний обсяг роботи становить 99 сторінок. Основний зміст викладено на 93 сторінках. Робота містить 18 таблиць, 31 рисунок

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи облікового забезпечення формування та використання прибутку»** наведено сутність та класифікацію прибутку підприємницької діяльності в економічному та обліковому аспекті, методи визначення прибутку, розкрито його роль у забезпеченні економічного розвитку підприємств, проаналізовано обліково-податкові аспекти формування та розподілу прибутку, надано загальну схему облікового забезпечення формування прибутку, наведено основні складові формування чистого прибутку та відображення їх у фінансовій звітності, представлено основні податкові аспекти формування прибутку у податковій звітності суб'єктів підприємництва відповідно до загальної системи оподаткування, розкрито основні особливості аналітичного забезпечення управління прибутком підприємств та складові формування стратегії управління прибутковістю підприємств.

У другому розділі **«Практичні обліково-податкові аспекти формування та розподілу прибутку ТОВ «Телекарт-Прилад»»** представлено організаційні аспекти впровадження підприємницької діяльності ТОВ «Телекарт-прилад», наведено основні складові структури управління та розвитку підприємства, структуру ресурсів та джерел їх формування, проаналізовано основні результативні показники економічного розвитку та ефективності виробничо-господарської діяльності, розглянуто діючу систему ведення бухгалтерського обліку та оподаткування, практичні аспекти документального оформлення та визнання підприємницьких доходів ТОВ «Телекарт-Прилад», відображення операцій з формування прибутку за його видами у системі бухгалтерського обліку та фінансовій звітності підприємства. Наведено облікові аспекти розподілу та використання прибутку підприємства. Запропоновані напрямки поліпшення облікового забезпечення систематизації підприємницьких доходів та витрат з метою конкретизації отриманого прибутку за напрямками продажів, розкриття інформації в обліковій політиці підприємства.

У третьому розділі **«Організаційно-практичні аспекти аналітичного забезпечення формування прибутку підприємств»** проведено аналіз динаміки та структури доходів та витрат ТОВ «Телекарт-Прилад», наведено динаміку абсолютних показників прибутковості підприємства у вигляді фінансових результатів підприємства – валового, операційного та чистого прибутку, проведено СVP-аналіз маржинальності та беззбитковості підприємства, визначено показники фінансової маржі та операційного леверджу; представлено основні організаційні та методичні аспекти проведення аудиту формування та розподілу підприємницького прибутку, представлено етапи проведення аудиту наведено аудиторські процедури; проведена оцінка впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на діяльність підприємства, наведено результати економіко-статистичного моделювання, визначено стратегію підприємства за результатами SWOT-аналізу та внесені пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності підприємства та зміцнення його конкурентних позицій.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі зроблено теоретичне та практичне обґрунтування обліково-аналітичного забезпечення формування та розподілу прибутку, як основного детермінанта підприємницької діяльності та забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

За результатами проведеного дослідження сформовано наступні висновки та обґрунтовано практичні рекомендації.

1. Встановлено, що отриманий прибуток від підприємницької діяльності визначає результативність функціонування суб'єктів національної економіки та виступає базою їх стійкого економічного розвитку та формування конкурентних переваг в умовах мінливого зовнішнього середовища. На нашу думку, прибуток – це створене підприємством фінансове джерело за рахунок отриманих доходів та понесених витрат під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів функціонування підприємства для підвищення рівня конкурентоспроможності та забезпечення його стратегічної діяльності. В практичному розумінні розмежовують такі види прибутку як економічний, бухгалтерський та податковий. В обліковій системі прибуток є формою фінансового результату та представляє різницю між отриманими доходами та понесеними витратами за результатами операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. В системі управлінського обліку виділяють маржинальний прибуток - це різниця між виручкою від продажу та змінними витратами (витратами, які змінюються в залежності від обсягу виробництва чи продажу). У сфері загальної системи оподаткування прибуток також визначається як різниця між отриманими доходами та понесеними витратами, але як об'єкт оподаткування податком на прибуток має бути скоригований на податкові різниці.

2. Нормативна регламентація формування прибутку в системі обліку передбачає визначення різниці між отриманими доходами та витратами, які на відображені на рахунках обліку та формалізуються у фінансовій звітності підприємства, а саме у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Як форма фінансового результату, прибуток підприємства визначається за операційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю та підлягає оподаткуванню податком на прибуток з урахуванням вимог Податкового Кодексу України. Для великодохідних підприємств застосовується корегування отриманого облікового фінансового результату на податкові різниці та визначається податковий прибуток, з суми якого розраховується податок на прибуток. Розподіл та використання отриманого чистого прибутку віддзеркалюється у формі № 4 «Звіт про власний капітал» за такими напрямками як виплата дивідендів засновникам підприємства, спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу, відрахування до резервного капіталу.

3. Реальне та достовірне віддзеркалення процесу формування прибутку в системі обліку та оподаткування є передумовою прийняття управлінських рішень щодо його оптимізації та визначення стратегії розвитку підприємств національної економіки. Стратегія управління прибутком повинна бути адаптованою до конкретних потреб і умов підприємства. Стратегія

управління прибутком (або стратегія управління прибутковістю) - це план або набір стратегічних дій та методів, які підприємство використовує для досягнення максимального прибутку і підтримки фінансової стабільності. Ця стратегія охоплює всі аспекти діяльності підприємства, спрямовані на оптимізацію прибутковості, включаючи виручку, витрати, ціни, управління ризиками, інвестиції та інші фінансові фактори.

4. Практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення формування та розподілу прибутку підприємства було розглянуто на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Телекарт-Прилад», яке є провідним виробником електророзподільної та телерадіокомунікаційної апаратури. Враховуючи спрямованість виробної діяльності, на підприємстві превалюють складові оборотного капіталу, доля якого становить відповідно у 2021 році – 88%, у 2022 році – 93,5% від загальної вартості наявних ресурсів підприємства. На підприємстві у загальній сукупності джерел формування ресурсів превалюють залучені у вигляді зобов'язань, їх доля значно перевищує власний капітал. проведні розрахунки свідчать про доволі стабільну діяльність ТОВ «Телекарт-Прилад» щодо зростання обсягів продажів навіть у складні трансформаційні періоди національної економіки, спричинені пандемією та воєнним станом на території нашої країни. Негативним є зниження абсолютних показників прибутковості підприємства, що у свою чергу вплинуло на зниження показників рентабельності. За усіма показниками рентабельності ресурсів та понесених витрат і отриманих доходів відбулось значне їх зниження. Така тенденція зумовлена, передусім зниженням усіх видів отриманого прибутку – валового прибутку, операційного прибутку та чистого прибутку.

5. Основним структурним підрозділом підприємства, що інтегрує обліково-аналітичне забезпечення діяльності загалом та формуванні і розподілу прибутку, зокрема, є фінансовий департамент. Центральною ланкою виступає бухгалтерія підприємства. Під керівництвом головного бухгалтера здійснюється систематизація інформації про основні господарські процеси в системі бухгалтерського та податкового обліку. На підставі первинних документів відображуються у системі рахунків та облікових реєстрів операції за основною діяльністю, іншою операційною діяльністю, фінансовою та інвестиційною діяльністю підприємства. Формування прибутку як фінансового результату в системі обліку відбувається за окремими субрахунками до рахунку 79 «Результати діяльності» З облікових реєстрів інформація переноситься до фінансової звітності підприємства. Отриманий фінансовий результат до оподаткування підлягає зменшенню на суму обчисленого податку на прибуток. На підприємстві проводиться коригування фінансового результату на податкові різниці, які мають місце за операціями з необоротними активами та нарахуванням резерву сумнівних боргів. Також усі операції підприємства, що є об'єктом оподаткування відповідно до Податкового кодексу України, віддзеркалюються у формах податкової звітності. Надалі чистий прибуток підлягає розподілу – на підприємстві на виплату дивідендів засновникам. Після розподілу отриманого прибутку на балансі підприємства у складі власного капіталу відображується нерозподілений прибуток – це частина загального

чистого прибутку підприємства, яка залишається в його розпорядженні після розподілу та використання за напрямками, передбаченими законодавством та установчими документами.

6. З метою удосконалення облікового забезпечення формування та використання прибутку підприємству рекомендовано впровадити зміни у частини ведення аналітичного обліку процесів продажу готової продукції та товарів. А саме розмежовувати отримані доходи та витрати ід реалізації вітчизняним покупцям та покупцям-нерезидентам. Така аналітика дозволить діагностувати маржинальність проведених операцій та приймати управлінські рішення щодо оптимізації доходів та витрат з метою збільшення прибутку за такими операціями. Також необхідним є внесення змін в облікову політику щодо операцій з основними засобами, резервами та забезпеченнями, оскільки саме ці операції впливають на формування бази оподаткування податком на прибуток в частині визначення податкових різниць. Облікове забезпечення формування та використання прибутку ТОВ «Телекарт-прилад» має бути спрямовано на його управління в контексті стратегії підприємства з подальшим використанням інструментів стратегічного аналізу.

7. За результатами проведеного аналізу формування чистого прибутку ТОВ «Телекарт-Прилад» встановлено, що найбільше зростання цього показника відбулося з 2019 року, величина якого збільшилася до 81443 тис. грн. Причиною такого зростання стало перепрофілювання діяльності підприємства на виробництво стратегічно значимої продукції оборонної промисловості. У 2019 році відбулося зростання валового прибутку порівняно із попереднім роком на 435,7%, тобто більше ніж у 5 разів. Це зумовлено тим, що темп приросту чистого доходу був значно більший, ніж темп приросту собівартості, а саме відповідно становив 128,3%, а темп приросту собівартості лише 60%, тобто у 2 рази менше. У наступні роки спостерігається зменшення валового прибутку порівняно із попередніми періодами, що спричинено зворотною тенденцією зміни чистого доходу та собівартості. Прибуток від основної операційної діяльності має майже такі динамічні зміни, як і валовий прибуток. Загальний прибуток від операційної діяльності зазнав кардинальних змін з урахуванням зміни інших операційних доходів та інших операційних витрат. Динаміка прибутку до оподаткування відзеркалює його відповідні зміни у сторону зменшення на протязі 2020-2022 років порівняно із 2019 роком. Разом із тим у 2022 році порівняно із попереднім 2021 роком спостерігається зростання в 5,3 рази даного показника. Складові, що вплинули на подальші зміни прибутку, представлені незначними розмірами фінансових витрат, які мали тенденцію до зменшення на протязі аналізованого періоду. Сума чистого прибутку, отриманого підприємством ТОВ «Телекарт-Прилад» зазнала кардинальних змін на протязі 2019-2022 років. За результатами проведеного СVP-аналізу встановлено, що у 2021 році маржа безпеки значно знизилася та зумовила ризик втрати прибутковості за умови втрати виручки до 46,2%. У наступному 2022 році ситуація дещо стабілізувалася – маржа безпеки зросла до 58,3%, зі збільшенням маржинального доходу зменшилася точка беззбитковості.

8. В роботі окреслено основні методичні аспекти аудиторських процедур за операціями формування та використання прибутку підприємств. Аудиторські процедури при проведенні аудиту мають бути спрямовані на перевірку достовірності та правильності облікового відображення процесу формування усіх складових видів прибутку підприємства. На підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад» за даними моніторингу публічної інформації зовнішній аудит не проводився. Якщо підприємство підлягає обов'язковому аудиту, то аудиторський висновок має бути оприлюднений разом з фінансовою звітністю та бути у відкритому доступі до зовнішніх користувачів і, насамперед, для інвесторів та кредиторів. Тому ми вважаємо, що на підприємстві здійснюється внутрішній аудит діяльності підприємства, який проводиться фахівцями фінансового департаменту в межах підприємства з метою перевірки ефективності та дотримання внутрішніх процедур та стандартів. Аналітична діагностика показала, що чистий прибуток підприємства в основному сформований за рахунок операційного прибутку. А тому ретельній перевірці підлягають операційні витрати, зокрема, витрати, що сформували собівартість реалізації, та адміністративні витрати. За наявності виявлених відхилень або порушень в частині визнання та віднесення витрат на фінансовий результат, внутрішні аудитори повинні обговорити знайдені відхилення та рекомендації з керівництвом, щоб вони могли вжити необхідних заходів для покращення ситуації.

9. Задля визначення впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на прибутковість ведення діяльності ТОВ «Телкарт-Прилад» було використано методи стратегічного аналізу та економіко-статистичного моделювання. За даними SWOT-аналізу ТОВ «Телекарт-Прилад» відзначимо, що завдяки своїм сильним сторонам та можливостям компанією можуть бути отримані такі результати. Диверсифікація виробництва, створення нової продукції та зростання кількості замовлень завдяки вдало сформованому іміджу на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також - через налагоджену структуру споживачів продукції. Впровадження сучасних технологій та видів виробництва за рахунок використання високопрофесійного персоналу. Також має бути покращення сервісу та переорієнтування на споживача, інвестування на маркетинг та впізнаність бренду, нарощування власного капіталу, задля того щоб підприємство могло виживати без державних замовлень. Експерти оцінки було підтверджено результатами кореляційно-регресійного аналізу впливу факторів на зростання прибутковості. Визначено, що основним фактором, що має значний вплив на зростання прибутковості підприємства є зростання обсягів продажів. При чому темпи зростання чистого доходу від продажів мають перевищувати темпи зростання собівартості виробництва й реалізації продукції. Зростання доходу від продажів підприємства може бути досягнуте різними стратегіями та заходами, що сприяють збільшенню обсягу продажів та підвищенню надходження грошових потоків за рахунок розширення ринків збуту, виведення на ринок нових продуктів, ефективної маркетингової стратегії, створення унікальних продуктів.

АНОТАЦІЯ

Воронцова Н.В. «Обліково-аналітичне забезпечення формування та розподілу прибутку підприємств на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «071 «Облік і оподаткування»» за освітньою програмою *(цифр та назва спеціальності)* професійного спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». – *(назва освітньої програми)* Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти сутності та класифікації прибутку, теоретико-практичні аспекти обліку формування та використання прибутку підприємств та його відображення у фінансовій звітності з урахуванням вимог національних стандартів обліку, організаційні основи аудиту формування прибутку підприємницької діяльності.

Проаналізовано основні показники ефективності розвитку підприємства, динаміку валового, операційного, чистого прибутку, запасу фінансової безпеки, операційного левверджу, діючу систему обліку та методика проведення аудиту на підприємстві, вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на конкурентоспроможність підприємства.

Запропоновано напрямки поліпшення облікового забезпечення систематизації інформації про формування прибутку на основі поглиблення аналітичного обліку процесів продажу готової продукції, впровадження стратегічних методів аналізу на підприємстві

Ключові слова: прибуток підприємницької діяльності, облік, аналіз, аудит, CVP-аналіз, SWOT-аналіз, моделювання

ANNOTATION

Vorontsova Nataliia. «Accounting and analytical support for the formation and distribution of enterprise profit on the example of LLC «Telecard-Prilad»»

Thesis for Master degree in specialty 071 «Accounting and taxation» *(code and name of the specialty)* under the master's program «Accounting, audit and taxation of business activities» *(title of master program)* – Odessa National Economics University. – Odessa, 2023

Thesis deals with theoretical aspects of the substance and classification of profit, the theoretical and practical aspects of accounting for the formation and use of the profit of enterprises and its reflection in financial statements according to National Accounting standards, organizational principles of audit of the formation of business profit.

Author analysis the main indicators of the company's development efficiency, the dynamics of gross, operating, net profit, financial safety margin, operating leverage, the current accounting system and the method of conducting audits at the company, the influence of internal and external environmental factors on the company's competitiveness

We have recommended the Directions for improving the accounting support for the systematization of information on the formation of profit based on the deepening of the analytical accounting of the processes of selling finished products, the introduction of strategic methods of analysis at the enterprise

Keywords: business profit, accounting, analysis, audit, CVP analysis, SWOT analysis, modeling